

Serfőző Simon

A 87. Ünnepi Könyvhét egri megnyitójára

Tisztelt Egybegyűlte! Kedves egriek! Hölgyeim és Uraim!

Az ünnepi könyvhét egyedülálló jelensége a magyar kulturális életnek: sikeressége nyolc évtizeden át töretlen volt. Supka Géza javaslata, hogy legyen ünnepe a könyvnek, 1927-ben Miskolcon hangzott el, az akkor június 5-ére eső pünkösd vasárnapján, s amely először rá egy évre megrendezésre került Budapesten, hogy azután országos méretűvé szélesedjen. Ez a sorozat 2001-től a gyermekkönyvnapokkal is kiegészült.

Egerben 1930-ban tartották az első könyvnapokat. Ha ekkor nem is volt író-vendége a városnak, s a könyvesboltok sem telepedtek ki az utcákra, a kirakatok tele voltak újdonsült kiadványokkal: Herczeg Ferencsel, Móriczal. A legtöbb könyv Arany János Toldijából fogyott.

Minden várakozást fölülmúlt az itteni könyvhét, írta a korabeli *Egri Újság*. A kereskedők igyekeztek közelebb kerülni az olvasókhoz, felhívni a figyelmet az olvasás fontosságára, a legújabb irodalmi művekre. Amelyekre, főleg az igazán értékesekre, a figyelemfelkeltés manapság ugyancsak ráférne. Az érdeklődés irántuk mintha nagyon is megcsappant volna.

Mit tapasztalunk ugyanis?

Elfordulásunkat a könyvektől, lassan lemondva a vásárlásukról is. A felnőtt társadalom ezt a jelenséget talán még érzékeli, hiányérzete azonban jórészt kihalóban, átadva ezt a könyvek iránti közönyt az utánuk jövő generációknak is.

Vagy át sem kell adni? Ők már így nőnek fel?

Az idősebbek, akik közül nagyon sokan a könyv bűvöletében éltek, az olvasás meghatározta gondolkodásukat, mára döbbenet tapasztalják, hogy felcseperedve körülöttük a fiatalabb korosztályok, mekkora eltérés mutatkozik az ő és az ifjabbak világlátása, életfelfogása között. Az egyik ok a számítógépek térhódítása, lefoglalva szinte minden idejüket, jórészt kiiktatva életükből az olvasás élményét. S egyszer csak elkezdnek más nyelven beszélni, tele idegen szavakkal, szokatlan kifejezésekkel, ismeretlen fogalmakkal.

Akik digitalizációs ismeretek birtokosai, egy olyan világba bejáratosak, amelyekben mások csak botladoznak, szinte kiismerhetetlen számunkra. Nem értik a diginyelvet, net-nyelvet, chetelést, szkájpólást, linkelést, ami természetesen nem linkeskedést jelent. Ezek a felnőttek előtt magabiztossá teszik és fölényszerkedővé őket, a korosabbak pedig megalázottnak érzik magukat. Lényegében a szakkönyvek forgatása sem segít rajtuk.

Ennek ellenére kinkeservesen megtanulnak sms-t s e-mailt írni, szkájpólni is, csak-

hogy messzire szakadt hozzátartozóikkal érintkezni tudjanak. Ennél bővebb tudásra aligha képesek, tisztelet a kivételnek. Hogy ez ne így legyen, a megélhetés biztosítása helyett a számítógépnek kellene betölteni mindennapjaikat. Mint már betölti az óvodás gyerekekét, akiknek pedig még elsősorban énekelni, futni, mászni kellene, ismerkedni a természettel.

Szó se róla, a számítógépek szolgáltatásai közül, megfelelő válogatással, rengeteg hasznos ismeretre lehet szert tenni. A figyelem azonban általában nem azok felé fordul, hanem a játékprogramokra, zenehallgatásra, s ami már egy másfajta, az egymástól elidegenedett ember életformájának elfogadására irányít. S ennek elfogadására bizonyos könyvek állnak.

Az a bennük megfogalmazott gondolkodásmód vált elutasítandóvá, hogy ne mondjam: ellenséggé, amely a hagyományokra épül. Előnyökre a haszonelvűség, a pénz tart igényt.

Hiszzen a másik ok épp ez: a könyvek közül az számít értékesnek, amiből minél több minél gyorsabban eladható. Annak van hírverése, s a félrevezetett olvasó azt veszi meg. Bóvlinak csak nem csapnak ekkora lármát, gondolja. Pedig csapnak. A gyermekkönyvek esetében azoknak, amelyek giccsesen túldíszítettek, egyfajta amerikai divatot követnek. Nyelvezetük szürke, leegyszerűsített, hiányoznak belőlük azok a népmesékre jellemző szófordulatok, nyelvi ízek, amelyek élvezetessé, lélekbe beépülővé teszik a meséket, megmozgatják a gyerekek fantáziáját, vizuális képességét. Máskor pedig idétlen szójátékokkal kívánnak a cseperedő olvasókra hatni. Pedig ők még a csodák világát szeretnék járni, elképzelné az elkötött Napot, a terülj terülj asztalkát. Az aszfalthumor helyett a kis mesehős mellé állva biztatni: üssed, üssed botocskám! Imígyen téve igazságot a világon. Ezeknek a meséknek a gyökere a néplélek mélységébe nyúlik. Akárcsak Móricz Zsigmond ifjúsági műveinek történetei vagy Gárdonyi regényeié, Móra Ferenc elbeszéléseié, vagy éppén Lázár Elvinéi.

A globalizáció pedig ezt a fajta irodalmat nem óhajtja látni. Megtűri csupán. Az értékfolytonosságot sodorva veszélybe ezáltal. A felnőtteknek se azokat a kiadványokat kínálják a boltok – jórészt nem azokat –, amelyek az igazi irodalomhoz tartoznak, hanem amelyek egyszer használatosak, felejthetők, könyvnek látszó tárgyak csupán, ahogy manapság mondják. A bulvárirodalmat szaporítják, nem pedig bennünket – olvasókat – gazdagítanak, amelyek erények felmutatói lennének, s amelyek az egymáshoz tartozás érzését erősítenék bennünk, inkább az elidegenedést, az elfordulásunkat a másik embertől.

S ezt az érzést az irodalomnak az a fele is táplálja – főleg az a fele –, amelyik önérdekű, önmegvalósító, amelyik a leginkább hírelt, ajánrozott, plakátokkal hívják fel magukra a figyelmet utcák és aluljárókszerte. A közösségi értékekről pedig szó essék! Azoknak úgy kelljen utána menni, felkutatni. Az embereknek elmenjen a kedve a megvásárlásuktól. Főleg meglátva az árukat a hátlapon.

Nagy veszteséget nem okoznak, ha nem akad vásárlójuk. Így számol a latolgtatás. Hiszen a hiány bőven megtérül a látszat-könyvek bevételeiből. S nem mondhatja senki, hogy a kínálat egyoldalú. Végül is minden megvásárolható, ami „szem-szájnak ingere”. Hiszen meg is lehet rendelni, de az mégse olyan, mintha ott helyben a boltban lapozgatható lenne.

Az embereket így is lehet szoktatni az olvasásról. A kiadókat pedig arról, hogy időtálló könyveket kiadjanak, mondván nem veszi azokat senki. Főleg ha nem vagy nem is lehet velük találkozni. Véletlenül csak. S az így elkedvetlenített s megfogyatkozó érdeklődőknek már valóban nem érdemes több száz példányban megjelentetni könyveket.

Vannak, akik így gondolkodnak.

Ne álljunk be az ilyen gondolatok elfogadói közé.

Akkor sem, ha léteznek már e-könyvek, aipedeken is olvashatók már regények, versek, tudományos értekezések. Ragaszkodjunk mi az igazi könyvekhez, varázsukat nem pótolja semmi. S ragaszkodjunk egymáshoz, olyan nyelvet használva – magyarrá téve az idegeneket –, hogy szót értsünk egymással.

Köszönöm, hogy meghallgattak.

